

Małgorzata Kurleto

Uniwersytet Jagielloński

INNOWACYJNOŚĆ W PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ A USTAWOWY ZAKRES FILANTROPII I DOBROCZYNNOSCI

Wprowadzenie

W ostatniej dekadzie w problematyce społeczno-gospodarczej w Polsce dominuje przedsiębiorczość społeczna, która w państwach anglosaskich (na kanwie transformacji filantropii i dobroczynności) jest tematem dyskursu naukowego już od kilku dziesięcioleci.

Innowacje są głównym trendem współczesnych czasów wpływającym na wszystkie przejawy działalności ekonomicznej. Warunkiem efektywnego rozwoju przedsiębiorstw jest ich innowacyjność¹.

Warunkiem przedsiębiorczości społecznej jest wykreowanie, a następnie zaspokajanie potrzeb społecznych, na co zwraca też uwagę Komisja Europejska², która umieściła gospodarkę społeczną i innowacje społeczne w samym centrum swoich zainteresowań, w celu sprzyjania „silnie konkurencyjnej społecznej gospodarce rynkowej”.

Przeprowadzona analiza ma na celu:

- zidentyfikowanie relacji innowacji w przedsiębiorczości społecznej do prawnych ograniczeń ustalających zakres filantropii,

¹ M. Bednarczyk: Co to jest przedsiębiorczość. W: Przedsiębiorstwo turystyczne. Zasady i praktyka. Red. M. Bednarczyk. Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2010, s. 23; Idem: Organizacje publiczne. Zarządzanie konkurencyjnością. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Kraków 2001, s. 170-182.

² Komisja Europejska. Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej, eurex.europa.eu/.../LexUriServ.do?uri=COM:2011.

- zbadanie innowacyjnych koncepcji przedsiębiorczości społecznej social entrepreneurship, ze szczególnym wyróżnieniem przedsiębiorstw filantropijnych Venture Philanthropy³,
- wskazanie właściwego kierunku innowacyjnych poczynań mających na celu zaspokajanie potrzeb społecznych, a także trendów i uwarunkowań odnoszących się do działalności ustawowo sprecyzowanej jako dobroczynna,
- przedstawienie uwag odnoszących się do propozycji ustawowego uregulowania przedsiębiorczości społecznej.

W opracowaniu dokonano porównania koncepcji i regulacji prawnych przedsiębiorstw społecznych funkcjonujących w Polsce (reprezentującej idee europejskiej ekonomii społecznej) i w wybranych państwach anglosaskich w tym: Wielkiej Brytanii (państwie o najstarszej tradycji w zakresie prawnie sformalizowanej dobroczynności⁴), USA (będącej światowym liderem w zakresie rozwoju przedsiębiorczości społecznej opartej na filantropii⁵) i w Australii (kraju o największej dynamice przemian w transformacji od dobroczynności i filantropii do przedsiębiorczości społecznej⁶).

1. Koncepcja przedsiębiorstwa społecznego

W ostatniej dekadzie w Polsce w odpowiedzi na krytykę nieefektywności istniejącej filantropii i dobroczynności doszło do jej ekonomizacji. Nie zawsze jednak w działalności organizacji filantropijnych sprawdzają się wypróbowane w biznesie modele działania i dlatego nowe strategie i metody w zakresie transformacji wymagają nowego innowacyjnego podejścia⁷.

Termin social enterprise, powstał w Wielkiej Brytanii, następnie rozwinął się w USA, a w Europie rozpowszechnił się i utrwalił na fali polityki społeczeństwa obywatelskiego⁸. W koncepcjach państw anglosaskich przedsiębiorstwo

³ M. Bednarczyk, M. Kurlito: Od strategicznej filantropii przedsiębiorstw do przedsiębiorczości społecznej. W: Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw. Księga jubileuszowa dla Profesora Czesława Sikorskiego. Red. B. Kaczmarek. Łódź 2013, s. 149-162.

⁴ A. Sienicka: Formy prawne przedsiębiorstw społecznych w Anglii i w Walii. *Ekonomia Społeczna. Teksty*. 2006. http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomia_spooleczna_pl/public/Raport_Otwarcia/Sienicka_przedsiobirecy_spoeczni_Anglia_Walia.pdf

⁵ M. Kurlito: The Role of Venture Philanthropy as the Distinctive Domain of Social Entrepreneurship (Contemporary Trends) EIIC 2013, s. 53-56.

⁶ N. Frances: *The End of Charity, Time for Social Enterprise*. Allen&Uvin, Sydney 2008.

⁷ J. Wygnański: *Ekonomizacja organizacji pozarządowych. Możliwość czy konieczność*. Warszawa 2008, s. 25-27.

⁸ J. Defourney, M. Nyssens: Conceptions of Social Enterprises and Social Entrepreneurship in Europe and in the United States, Convergences and Dis-convergences. „Journal of Entrepreneurship” 2010, Vol. 1(1), s. 32-53.

społeczne obejmuje wszystkie formy prawne firm prywatnych i organizacji (for-profit i non-profit) mających na celu osiągnięcie celów społecznych włączając w to transformacyjne hybrydy (tzw. dual goal companies). Z reguły w koncepcjach tych przedsiębiorstwo społeczne to instytucja prowadząca działalność gospodarczą, która wyznacza sobie cele ściśle społeczne i która inwestuje wypracowane nadwyżki w działalność lub we wspólnotę, zamiast kierować się potrzebą osiągnięcia maksymalnego zysku na rzecz akcjonariuszy lub wspólników⁹.

Transformację w zakresie tworzenia przedsiębiorstw społecznych w Unii Europejskiej (i w Polsce) oparto na założeniu, że pokonywanie barier międzysektorowych (biznesu, administracji publicznej i organizacji pozarządowych) stwarza innowacyjne inicjatywy.

W Unii Europejskiej¹⁰ przyjmuje się szeroką koncepcję przedsiębiorczości społecznej. Według Komisji Europejskiej¹¹ przedsiębiorstwa społeczne to te:

- dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu jego działalności,
- których zyski są reinwestowane w realizację celu społecznego,
- których sposób organizacji lub system własności odzwierciedla ich misję.

2. Próba porównania rozwiązań prawnych odnoszących się do przedsiębiorczości społecznej w Polsce i w wybranych krajach anglosaskich

Według T. Schimanka¹², odrodzenie przedsiębiorczości społecznej w Polsce miało miejsce w ostatniej dekadzie, głównie ze względu na dwa czynniki. Jednym z nich była możliwość wsparcia działań w zakresie ekonomii społecznej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL (2005-2008). Drugim z nich były działania polskiego rządu, które zaowocowały przyjęciem: Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003, nr 96, poz. 873 z późn. zm.), ustawy z dnia 13 czerwca 2003 o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. 2003, nr 122,

⁹ J.A. Kerlin: Social Enterprise in the United States and Europe: Understanding and Learning from the Differences. „Voluntas” 2006, Vol. 17(3), s. 247-263.

¹⁰ EMES 2010. <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?rubrique541>

¹¹ Komisja Europejska Bruksela Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej. eur-lex.europa.eu/.../LexUriServ.do?uri=COM:201125.

¹² T. Schimanek: Rekomendacje dotyczące poszukiwania skutecznych metod zapewnienia trwałości funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej w projektach innowacyjnych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Ekspertyza. 2009.

poz. 1143) i Ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. 2006, nr 94, poz. 651 z późn. zm.). Wśród prawnych form podmiotów społecznych w Polsce należy wymienić: organizacje pozarządowe, w tym fundacje i stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy, spółki kapitałowe non-profit, centra integracji społecznej (CIS), zakłady aktywności zawodowej (ZAZ), Niepubliczne Zakłady Opieki Społecznej (NZOZ). Istnieje wiele znaczących różnic w regulacjach organizacyjno-prawnych pomiędzy przedsiębiorstwami społecznymi w Europie kontynentalnej (w tym w Polsce) i w krajach anglosaskich. W Europie istnieje tendencja do korzystania z szerszego zakresu instrumentów finansowych, które wykraczają daleko poza proste dotacje. Natomiast większość anglosaskich przedsięwzięć filantropijnych jest oparta na finansowaniu z dotacji, które często stają się podstawą przedsiębiorczości filantropijnej określanej jako *venture philanthropy*.

Obecnie w USA występują trzy formy prawne przedsiębiorstw społecznych: the L3C (Low-Profit Limited Liability Company), LLC (Limited Liability Company) i B Corp (Benefit Corporation)¹³. L3C – Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością niskiego zysku (tłum. dosłowne) jest formą prawną podmiotu gospodarczego w Stanach Zjednoczonych, który został powołany, aby wypełnić lukę między non-profit i for-profit. O ile Brakman¹⁴ popiera przyjętą koncepcję hybryd niewiele ją krytykując, to bardziej sceptyczni są: J. Battilana, J. Lee, M. Walker i Ch. Dorsey¹⁵, którzy twierdzą, że „Dziś jest jasne, że niezależność wartości społecznej i tworzenia dochodów komercyjnych jest mitem”.

W Wielkiej Brytanii formy prawne przedsiębiorstw można podzielić przede wszystkim na Community Interest Company (CIC) (spółka działająca na rzecz dobra wspólnoty) i Unincorporated Association (niezarejestrowane stowarzyszenie)¹⁶. Przedsiębiorstwa społeczne w Wielkiej Brytanii występują też w formie spółek; mogą to być: CLS – Company limited by shares (spółka akcyjna) i CLG – Company limited by guarantee (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością). W Australii, opierającej swoją ustawę o korporacjach z 2001 roku (The Corporations Act, 2001) na brytyjskim systemie prawnym, wyszczególniono wśród podmiotów charytatywnych tzw. prywatne fundusze filantropijne (PPF), Fundacje Społeczne i tzw. Fundacje Wspólnoty (Community Foundation), które są nie-

¹³ Ibid.

¹⁴ R.D. Brakman: Op. cit.

¹⁵ J. Battilana, M. Lee, J. Walker, Ch. Dorsey: Social Entrepreneurship in Search of the Hybrid Ideal. „Stanford Social Innovation Review” 2012. http://www.ssireview.org/articles/entry/in_search_of_the_hybrid_ideal2012

¹⁶ A. Sienicka: Op. cit.

zależnymi organizacjami filantropijnymi działającymi w określonym obszarze lokalnym zarówno w zakresie zbierania funduszy, jak i w zakresie organizowania pracy dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.

Ridley-Duff i Bull¹⁷ podkreślają, że amerykańskie przedsiębiorstwa społeczne są zarządzane bardziej w relacji od góry do dołu, co oznacza w praktyce, że wysokie dotacje filantropijne zwykle pochodzą od osób zamożnych. Przedsiębiorstwa społeczne w Europie są natomiast z reguły zarządzane w bardziej demokratyczny sposób od dołu do góry, co oznacza, że fundusze zbierane są w szeroko pojętym społeczeństwie poprzez tzw. fundrising i oparte są częściej na solidarności społeczeństwa z osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.

3. Ustawy dotyczące dobroczynności i filantropii a ulgi podatkowe

Na wstępie należy przypomnieć, że dobroczynność to nieukierunkowane dawanie, natomiast filantropia to zorientowane dawanie na określony cel, społeczna inwestycja. Rozróżnienie to ma istotne znaczenie, ponieważ większość ustawodawstw stara się określić cechy dobroczynności. Natomiast filantropię częściej łączy się z inwestycją społeczną i jej transformacją w przedsiębiorstwa społeczne.

Nawiązując do najstarszego angielskiego aktu prawnego z 1601 roku dotyczącego dobroczynności (*An Act for the Relief of the Poor*), należy podkreślić, że jego znaczenie zachowało się do czasów współczesnych. W brytyjskiej ustawie o dobroczynności z 2006 roku (*Charities Act, 2006*) podkreśla się, że zawsze, jeśli są problemy z identyfikacją dobroczynności, należy sięgać do preambuły prawa ubogich z 1601 roku, która nie zawiera definicji dobroczynności, a jedynie podaje przykładową listę celów dobroczynnych, takich jak pomoc ludziom starym, chorym i cierpiącym ubóstwo, opieka nad sierotami, zakładanie i prowadzenie domów pracy.

Do wyznaczenia cechy dobroczynności funduszu założycielskiego przedsiębiorstwa społecznego w Wielkiej Brytanii konieczny jest przede wszystkim cel – korzyść publiczna. Wątpliwości o uznaniu celu działalności za dobroczynny rozstrzyga tzw. *Pemsel (Pemsel's Case)*, który pochodzi od słynnej sprawy Lorda Macnaghten's a z 1891 roku (*The Commissioners for Special Purposes of the Income Tax v Pemsel AC 531*)¹⁸. W sprawie tej uznano, że cechą dobroczyn-

¹⁷ R.J. Ridley-Duff, M. Bull: Op. cit., s. 80.

¹⁸ M. Turnour, M. McGregor-Lowndes: *International Encyclopedia of Civil Society*. Springer, New York 2012, s. 509-513.

ności wyznaczają: 1) ulga w ubóstwie, 2) wspieranie edukacji, 3) wspieranie religii i 4) inne cele korzystne dla społeczeństwa.

Natomiast wspomniany wyżej Charity Act z 2006 rozszerzył obszary działalności dobroczynnej o inne cele obecnie uznane za charytatywne i przynoszące korzyści społeczne.

W Australii po szerokiej dyskusji ostatecznie zdecydowano się w 2004 roku w Extension of Charitable Purpose Bill 2004¹⁹, na rozszerzenie znaczenia dobroczynności wynikającej z cytowanej powyżej Charity Act z 1601 tylko o trzy dodatkowe obszary działalności: 1) wspieranie opieki nad dziećmi, 2) wspieranie samopomagających sobie grup, 3) wspieranie zamkniętych grup religijnych.

W Wielkiej Brytanii, jak i w Australii istnieją dwie podstawowe przesłanki do uzyskania statusu charity²⁰. Pierwszą jest działanie wyłącznie dla następujących celów: zwalczanie biedy, wspieranie edukacji, wspieranie religii oraz inne cele służące społeczeństwu. Drugą przesłanką jest tzw. klauzula dystrybucji zysku non-profit (non profit distribution clause) oznaczająca, że wszystkie zyski, nadwyżki są przeznaczane na realizację wyżej wymienionych celów charity lub na reinwestycje i nie mogą być wypłacane członkom organizacji czy udziałowcom²¹.

W Stanach Zjednoczonych ustawa Internal Revenue Code (IRC) daje możliwość uzyskania ulg podatkowych przez uznanie działalności za dobroczynne m.in. w zakresie pomocy biednym, w trudnej sytuacji, wspierania religii, a także realizacji innym zadań służących społeczeństwu.

Według Reiserera i Brakmana²², prawo dobroczynności w USA zawiera dwa wymogi: pierwszy (istniejący w prawie konstytucyjnym), ograniczający dostęp do uzyskania statusu (formalnoprawnego) dobroczynności danego przedsięwzięcia, drugi (istniejący w prawie podatkowym), wyznaczający wyłączenia podatkowe (exemptions Federal Tax Exemption Internal Revenue Code, 501 c (3)) dla poszczególnych podmiotów zajmujących się działalnością dobroczynną.

Jeśli na tym szerokim tle rozumienia dobroczynności w systemach państw anglosaskich próbować porównawczo wskazać co przez dobroczynny (filantropijny) cel rozumie się w Polsce, trzeba odwołać się do ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. nr 96, poz. 873 z późn. zm.). Ustawa ta po raz pierwszy w Polsce wprowadziła definicję organizacji pozarządowej, uznając za nią organizację, która nie działa w celu osiągnięcia zysku oraz nie jest

¹⁹ Bills Digest, No. 164. Extension of Charitable Purpose Bill 2004. www.aph.gov.au/binaries/library/pubs/bd/2003-04/04bd164.pdf

²⁰ N. Frances: Op. cit.

²¹ A. Lyn, M. Pearce: The Good Giving Guide. Penguin Books, Australia 2008.

²² R.D. Brakman: Op. cit.

jednostką sektora finansów publicznych i prowadzi działalność społecznie użyteczną w co najmniej jednej ze sfer zadań publicznych enumeratywnie wymienionych w art. 4 ustawy²³.

Istotne z punktu widzenia omawianego tematu wydaje się odnotowanie podobieństwa celów jakie zostały wymienione w porównywanych państwach anglosaskich do zadań zakwalifikowanych jako społecznie użyteczne przez polską ustawę. Należą do nich: 1) pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, 2) działalność charytatywna, 3) ochrona i promocja zdrowia, 4) nauka, edukacja, oświata i wychowanie, 5) kultura, sztuka i inne.

W Polsce, podobnie jak w krajach anglosaskich, możliwości ubiegania się o status pożytku publicznego (w krajach anglosaskich – dobroczynności) nie mają partie polityczne i związki zawodowe. Analizy przepisów wspomnianej ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie i Ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2011, nr 74, poz. 397 z późn. zm.) nasuwają wnioski, że istnieje związek pomiędzy zaliczeniem danej organizacji do kategorii mającej cele dobroczynne a ulgami podatkowymi jakie przewiduje ustawodawca dla organizacji o statusie organizacji pożytku publicznego w dwóch zakresach. Pierwszy wynika z art. 27 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, a drugi z art. 24 punkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz z art. 17 ust. 1 pkt. 6c, podatku dochodowego od osób prawnych. Z art. 4 projektu ustawy z 10 lipca 2013 roku o przedsiębiorstwie społecznym i wspieraniu ekonomii społecznej wynika, że przewiduje się duże ograniczenia dotyczące określenia statusu dobroczynności i korzystania z ulg podatkowych (projekt ustawy z 10 lipca 2013 roku).

4. Innowacyjne trendy w procesie przedsiębiorczości społecznej

Innowacje społeczne odnoszą się do organizacji, które spełniają potrzeby społeczne wszelkiego rodzaju. Rozróżnienie pojęć „przedsiębiorczość” i „innowacyjność” może nastroczać pewne trudności interpretacyjne.

W literaturze dostrzega się wyraźnie wpływ innowacji na rozwój przedsiębiorstw i możliwości osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych²⁴. Innowa-

²³ M. Kurleto: Aspekty prawne w działalności organizacji pozarządowych. W: Poradnik ABC organizacji pozarządowej. Kraków 2013, s. 7-9; Eadem: Organizacje pozarządowe w działalności pożytku publicznego. Warszawa 2008, s. 60-81.

²⁴ M. Bednarczyk: Zarządzanie konkurencyjnością biznesu turystycznego w regionach. Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2011, s. 113-115.

cje stanowią szansę na pełniejsze wykorzystanie posiadanych zasobów. Zarządzanie wiedzą w konsekwencji prowadzi do zarządzania innowacjami.

Wśród aktualnych innowacji odnoszących się do przedsiębiorczości społecznej w Polsce należy wymienić projekt „Networking – innowacja przedsiębiorczości społecznej”, który ma na celu edukację i rozwój środowiska biznesu, władz lokalnych oraz podmiotów ekonomii społecznej prowadzącą do odpowiedzi na pytania, jak budować sieć kontaktów, znaleźć i realizować wspólne cele i rozwijać firmy w danej społeczności²⁵.

Unia Europejska wspierając innowacyjność przedsiębiorczości społecznej proponuje m.in. wspieranie mikrofinansowania²⁶. Idea mikrofinansowania przedsiębiorstw społecznych jest związana z badaczem Muhamedem Yunusem. Według Yunusa, Social biznes jest podzbiorem przedsiębiorstwa społecznego, a zasadnicza różnica wynika z tej cechy, że podczas gdy przedsiębiorstwa społeczne mogą być finansowane przez filantropię lub dotacje rządowe, społeczny biznes powinien być samowystarczalny²⁷.

Na inne aktualne trendy związane z innowacyjnością w przedsiębiorczości społecznej zwraca uwagę T. Schweitzer²⁸, która proponuje m.in. utworzenie międzynarodowego środowiska przedsiębiorczości społecznej, bardziej kreatywne rozwiązania finansowania dla przedsiębiorców społecznych i działania prowadzące w kierunku wypełniania przestrzeni pomiędzy sektorami non-profit i for-profit. Wśród trendów odnoszących się do przedsiębiorczości społecznej wymienić też należy innowacje związane z podejmowaniem na szeroką skalę działalności handlowej, z której dochody mają przyczyniać się do rozwiązania problemów społecznych.

Z istotnych innowacji w zakresie przedsiębiorczości społecznej prognozuje się dalszy rozwój hybryd łączących działalność społeczną z działalnością gospodarczą i większą potrzebę wykorzystania transformacji komercyjnych modeli biznesowych dla przedsiębiorstw społecznych.

Niektórzy autorzy zajmujący się przedsiębiorczością społeczną w państwach anglosaskich²⁹ twierdzą, że uchwalenie prawa ograniczającego dobroczynność może pomóc uniknąć przyszłych problemów związanych z możliwymi

²⁵ Networking – innowacja przedsiębiorczości społecznej. 2013. <http://networkingspoleczny.pl/o-projekcie/>

²⁶ F. Pazderski: Unia chce wspierać innowacje społeczne. *Ekonomia społeczna.pl* Projekt roboczy z 22 czerwca 2011, *ekonomia społeczna.pl*, 2012. <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/x/6010622012>

²⁷ M. Yunus: *Building Social Business*. Public Affairs, New York 2010.

²⁸ T. Schweitzer: *Eight Trends in Social Entrepreneurship*, *Eight Trends in Social Entrepreneurship*. Dowser, 2011.

²⁹ R.D. Brakman: *Op. cit.*

nadużyciami przedsiębiorstw społecznych dla osiągnięcia prywatnych zysków. Spostrzeżenia wynikłe z doświadczeń anglosaskich mogą być szczególnie przydatne w polskiej rzeczywistości, zwłaszcza w toku toczącej się wciąż dyskusji nad projektem ustawy dotyczącej przedsiębiorczości społecznej

Dyskusja ta trwa już wiele lat, prezentując różne koncepcje wyrażane w kolejnych projektach ustawy, które zresztą są bardzo ostrożne co do możliwości stosowania ulg i odpisów podatkowych dla przedsiębiorców łączących działalność charytatywną z biznesem.

Niniejsze opracowanie proponuje połączyć strategię organizowania przedsięwzięć społecznych, opartą na sprecyzowanym określeniu zakresu dobroczynności i filantropii, z nowymi innowacyjnymi pomysłami reinwestowana zysków dla pomnażania możliwości działalności pomocowych. Należy podkreślić, że brak całościowego rozwiązania legislacyjnego dotyczącego przedsiębiorstw społecznych w Polsce utrudnia, a w niektórych przypadkach nawet uniemożliwia, wkomponowanie podmiotów, o których mowa, w porządek prawny na poziomie krajowym oraz unijnym. Słabość potencjału finansowego działających przedsiębiorstw społecznych może powodować z jednej strony trudności w ich dalszym rozwoju, z drugiej zniechęcać osoby chcące podejmować inicjatywy społeczne, jak i decydentów publicznych.

Realizując najnowsze trendy i innowacje w zakresie przedsiębiorczości społecznej pamiętać należy, by zawsze mieściły się one w ramach sprecyzowanych ustawowo celów określających cechy dobroczynnego działania dającego podstawę do korzystania z ulg i odpisów podatkowych. Nie można też zapominać o tym, że innowacyjność i adaptacyjność przedsiębiorstwa społecznego bierze się z elastycznego kształtowania form partnerstwa między interesariuszami. Tym samym, w przypadku przedsiębiorstwa społecznego mamy do czynienia z odmienną kulturą zarządzania niż w przypadku przedsiębiorstwa prywatnego; jest ona oparta bardziej na partnerstwie i partycypacji niż na kierownictwie i podporządkowaniu³⁰.

Podsumowanie

Przedsięwzięcia łączące dobroczynność z działalnością nastawioną na zysk prowadzą do szukania nowych rozwiązań w postaci przedsiębiorstw społecznych. Podejmując się innowacyjnej działalności przedsiębiorczej w dziedzinie opierającej się na dobroczynności i filantropii, której zakres jest ustawowo spre-

³⁰ J. Defourney, M. Nyssens: *Op. cit.*, s. 32-53.

cyzowany z racji możliwości stosowania ulg i odpisów podatkowych, należy pamiętać, by działania te były podejmowane zawsze z perspektywy ustawowych ograniczeń.

Łączenie działalności dobroczynnej z działalnością gospodarczą prowadzi do tego, by jeszcze precyzyjniej określić sfery działalności. Używanie organizacyjnych form przedsiębiorstwa społecznego łączącego cele charytatywne z osiągnięciem zysku wyraża się tworzeniem firm związanych z działalnością handlową, co pozwala na bardziej kreatywne rozwiązania odnoszące się do finansowania przedsięwzięć. Na inne trendy, takie jak np. szukanie innowacji w zakresie transformacji komercyjnych modeli biznesowych dla przedsiębiorstw społecznych powinno się też znaleźć miejsce w polskim ustawodawstwie odnoszącym się do dobroczynności, podobnie jak to jest w krajach anglosaskich.

Nasuwają się pytania związane z możliwościami dalszej innowacyjności w zakresie rozwoju przedsiębiorstw społecznych: 1) czy w omawianym zakresie nie zbyt duży nacisk kładzie się na wskazywanie przedsiębiorczości społecznej jako głównego źródła innowacji społecznych, 2) czy istnieją inne, równie potężne motory postępu społecznego? Może nim być przykładowo networking społeczny, który staje się coraz bardziej rozwijającym się współczesnym trendem dającym możliwości działania w zakresie pomocy społecznej.

Szukanie nowych innowacyjnych motorów postępu społecznego może okazać się w przyszłości koniecznością. Obecnie, jak wynika z przeprowadzonej analizy, przedsięwzięcia tworzone dla spełnienia celów społecznych wydają się zrównoważone finansowo, a przedsiębiorczość społeczna jest traktowana odrębnie niż przedsiębiorczość komercyjna. Jednak istnieją też przewidywania³¹, że z biegiem czasu przedsiębiorczość społeczna włączy się w strukturę istniejącej przedsiębiorczości realizowanej z myślą o zwiększeniu zysków, co mogłoby oznaczać zniknięcie jej odrębnego działania i ostatecznie mogłoby doprowadzić do potrzeby innowacyjnych zmian systemowych niezbędnych do zmian społecznych na szeroką skalę.

Bibliografia

Battilana J., Lee M., Walker J., Dorsey Ch.: Social Entrepreneurship In Search of the Hybrid Ideal, Stanford. „Social Innovation Review” 2012. http://www.ssireview.org/articles/entry/in_search_of_the_hybrid_ideal

³¹ E. Malynsky: Five Predictions For The Future Of Social Entrepreneurship. Ashoka, New York 2012. <http://www.forbes.com/sites/ashoka/2012/11/19/five-predictions-for-the-future-of-social-entrepreneurship/2012>

- Bednarczyk M.: Organizacje publiczne. Zarządzanie konkurencyjnością. Wydawnictwo Naukowe PWN, Kraków 2001.
- Bednarczyk M., Kurleto M.: Od strategicznej filantropii przedsiębiorstw do przedsiębiorczości społecznej. W: Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw. Księga jubileuszowa dla Profesora Czesława Sikorskiego. Red. B. Kaczmarek. UŁ, Łódź 2013.
- Bill Digest, 2004, No. 164. Extension of Charitable Purpose Bill 2004. www.aph.gov.au/binaries/library/pubs/bd/2003-04/04bd164.pdf
- Brakman R.D.: Benefit Corporations – A Sustainable Form of Organization? „Wake Forest L. Review” 2011, Vol. 591. <http://wakeforestlawreview.com/benefit-corporations%E2%80%94a-sustainable-form-of-organization> Defourney J., Nyssens M.: Conceptions of Social enterprises and Social Entrepreneurship in Europe and in the United States, Convergences and Dis-convergences. „Journal of Entrepreneurship” 2010, Vol. 1 (1).
- Frances N.: The End of Charity, Time for Social Enterprise. Allen & Uvin, Sydney 2008.
- Komisja Europejska Bruksela 25 10 2011 Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej. eur-lex.europa.eu/.../LexUriServ.do?uri=COM:2011
- Kerlin J.A.: Social Enterprise in the United States and Europe: Understanding and learning from the Differences. 2006, Vol. 17 (3).
- Kurleto M.: Aspekty prawne w działalności organizacji pozarządowych. W: Poradnik ABC organizacji pozarządowej. FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji, Kraków 2013.
- Kurleto M.: Organizacje pozarządowe w działalności pożytku publicznego. LexisNexis, Warszawa 2008.
- Kurleto M.: The Role of Venture Philanthropy as the Distinctive Domain of Social Entrepreneurship (Contemporary Trends). Electronic International Interdisciplinary Conference September, 2-6. 2013.
- Lyn A., Pearce M.: The Good Giving Guide. Penguin Books, Australia 2008.
- Malynsky E.: Five Predictions For The Future Of Social Entrepreneurship, Ashoka, New York 2012. <http://www.forbes.com/sites/ashoka/2012/11/19/five-predictions-for-the-future-of-social-entrepreneurship/>
- Networking – innowacja przedsiębiorczości społecznej. 2013. <http://networking-spoleczny.pl/o-projekcie/>
- Pazderski F.: Unia chce wspierać innowacje społeczne. [Ekonomia społeczna.pl](http://ekonomiaspoleczna.pl) Projekt roboczy z 22 czerwca 2011, ekonomiaspoleczna.pl, 2012. <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/x/601062>
- Projekt ustawy z 10 lipca 2013 roku – ustawa o przedsiębiorstwie społecznym i wspieraniu ekonomii społecznej. http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomiaspoleczna.pl/public/InstytucjeWspierajaceES/Zespol_strategiczny/ustawa_o_przedsiębiorstwie_spolecznym.pdf

- Ridley-Duff R.J., Bull M.: *Understanding Social Enterprise: Theory and Practice*. Sage Publications, London 2011.
- Schimanek T.: Rekomendacje dotyczące poszukiwania skutecznych metod zapewnienia trwałości funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej w projektach innowacyjnych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Ekspertyza. 2009.
- Schweitzer T.: *Eight Trends in Social Entrepreneurship*. Dowser, 2011. <http://dowser.org/eight-trends-in-social-entrepreneurship-to-watch-for-in-2011/>
- Sienicka A.: *Formy prawne przedsiębiorstw społecznych w Anglii i w Walii*. *Ekonomia Społeczna*. Teksty. 2006. http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomia_spoleczna.pl/public/Raport_Otwarcia/Sienicka_przedsiębiorcy_spoleczni_Anglia_Walia.pdf
- Wygnański J.: *Ekonomizacja organizacji pozarządowych. Możliwość czy konieczność*. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2008.
- Yunus M.: *Building Social Business*. Public Affairs, New York 2010.

INNOVATIVENESS IN SOCIAL ENTREPRENEURSHIP AND STATUTORY SCOPE OF PHILANTHROPY AND CHARITY

Summary

The study focused attention on the fundamental issues of formal – legal philanthropy and charity as a background for the development of innovation in social entrepreneurship in Poland by referring to the foreign experience. The paper is generating the new knowledge in the field of the innovation in the social entrepreneurship including the latest trends. In addition, the work intends to answer the question referring to the basis for helping of the social needs, (indicated by statutorily specified activities which define the scope of philanthropy and charity) establishing the scope of philanthropy and charity, is determined by the ability to collect funds and tax benefits. Analysis attempts the comparison of legal concepts and organizational structure of social entrepreneurship as well philanthropic and charitable enterprises operating in Poland.

The analysis attempts the comparison of legal concepts and organizational structure of social entrepreneurship, philanthropic and charitable enterprises operating in Poland (representing the European concept of social economy) and some Anglo-Saxon countries – the United Kingdom, the USA and Australia (allowing a wide range of on combining business with philanthropy).